

2007-01-01

เกร็ดจรรยา ถวายขังคม ทำไม? อย่างไร? และเมื่อไหร่?

ชีชาวล อัยฉฉฉฉ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

อัยฉฉฉ, ชีชาวล (2007) "เกร็ดจรรยา ถวายขังคม ทำไม? อย่างไร? และเมื่อไหร่?" *Jamjuree Journal*: Vol. 9: Iss. 1, Article 8.

DOI: 10.58837/CHULA.JAMJUREE.9.1.13

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/jamjuree/vol9/iss1/8>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Jamjuree Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกร็ดจุฬาฯ ชัชวาล อังฆากุล นิสิตเก่าคณะนิติศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๔๒-๒๕๔๕

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์พัฒนกิจและนิสิตเก่าสัมพันธ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลัว อิกทัง
กัมให้

ทำไม? อย่างไร? และเมื่อไหร่?

มิให้ราษฎรต้องโกนหัวไว้ทุกข์
ตามประเพณีเหมือนกาลก่อน
ขอเพียงแต่ไว้ทุกข์ก็พอแล้ว อีกทั้ง
การทำพระเมรุกลางเมืองก็มีให้
มีการมหรสพอย่างใด ๆ ทั้งสิ้น
ตลอดจนการเกณฑ์ผู้คนมาทำเมรุ
อย่างก่อน ๆ ก็มิให้มิ ขอให้ทำ
แต่พอควร ซึ่งนับว่าเป็นพระ
มหากรุณาธิคุณอย่างล้นเกล้าฯ
ยากที่จะหาใดเสมอเหมือน

ครั้นเมื่อข่าวการเสด็จ
สวรรคตของสมเด็จพระปิย
มหาราช ได้แพร่กระจายออก
ไป ทิวทัศน์แผ่นดินก็ถูกปกคลุม
ไปด้วยความโศกเศร้า
สาหัส แม้ขณะที่พระบรมโกศ
ได้ถูกอัญเชิญโดยพระ
ยานมาศจากพระราชวังดุสิต
ไปยังพระบรมมหาราชวังนั้น
ตลอดสองข้างทางก็เหมือนจะ
ถูกโปรยปรายไปด้วยสาย
น้ำตาของพลกนิกรที่มาส่ง
เสด็จ และถวายความจงรัก
ภักดีแด่เจ้าเหนือชีวิตพระองค์
นั้นเป็นครั้งสุดท้าย

ภายหลังจากที่สมเด็จพระ
พุทธเจ้าหลวงเสด็จ
สวรรคต นับได้ชวปี พลก
นิกรทั้งหลายใคร่จะให้มีการ
ถวายบังคมพระบรมรูป จึงได้
ทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตต่อพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ก็ทรงเห็นชอบ
ด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดวันนักขัตฤกษ์
ในการถวายพระบรมรูปทรงม้าเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑๗
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔ ซึ่งตรงกับวันที่ระลึกพิธีฉัตรมงคล
ของสมเด็จพระปิยมหาราช

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ จึงได้เปลี่ยนให้มีการถวาย
บังคมพระบรมรูปทรงม้าเป็นวันที่ ๒๓ ตุลาคม อันเป็นวัน
คล้ายวันเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว

ความสำคัญของพระบรมรูปทรงม้านั้น อยู่ที่ว่าพระบรม
รูปนี้เกิดขึ้นด้วยเงินบริจาคจากมหาชนชาวสยาม ทุกชั้น
บรรดาศักดิ์ทั่วทุกภูมิภาค โดยได้เงินบริจาคมากกว่า
๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเกินราคาพระบรมรูปถึง ๕ เท่า
ทั้งยังได้เสร็จทันเวลาถวายพระองค์ เพื่อทรงอนุโมทนาและ
ประจักษ์แก่พระราชหฤทัยว่า ความจงรักภักดีของอาณา
ประชาราษฎร์ของพระองค์นั้นมีมากมายนักที่ได้พร้อมใจ
น้อมเกล้าฯ ถวายของขวัญขึ้นนี้แด่พระองค์ในโอกาสจิต
สมัยพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก

สำหรับเงินที่เหลือจากการสร้างพระบรมรูปทรงม้า
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน
เพื่อนำมาใช้ในการขยายกิจการของโรงเรียนข้าราชการ
พลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ให้พัฒนามากขึ้นและได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้
ประดิษฐานขึ้นเป็น “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ในกาล

ต่อมา อันเป็นการแสดงให้เห็น
ว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เป็นเสมือนพระบรมราชานุสาว
รีย์ของสมเด็จพระปิยมหาราช
ที่พลกนิกรทุกหมู่เหล่าได้
บริจาคเงินเพื่อใช้ในการพัฒนา
และประดิษฐาน เป็นสถาบัน
อุดมศึกษาแห่งแรกของ
ประเทศไทยในที่สุด

สำหรับที่มาของการถวาย
บังคมของชาวจุฬาฯ นั้น สืบ
เนื่องแต่เมื่อครั้งที่พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่
หัวยังทรงพระชนม์ชีพอยู่

นักเรียนโรงเรียนมหาดเล็ก
ชั้นปีที่ ๓ จะต้องเข้าไปฝึกงาน
สนองพระเดชพระคุณภายใน
พระบรมมหาราชวัง ซึ่ง
พระองค์ท่านก็ทรงเป็นเสมือน
พระอาจารย์ของบรรดา

นักเรียนมหาดเล็กเหล่านั้น อันเป็นพระมหากษัตริย์คุณอย่าง
สุดประมาณ

ครั้นเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว เมื่อวันคล้ายวันเสด็จ
สวรรคตของพระองค์ท่านเวียนมาบรรจบ นักเรียนโรงเรียน
ข้าราชการพลเรือนซึ่งพัฒนามาจากโรงเรียนมหาดเล็กก็ต่าง
น้อมนำดอกไม้ธูปเทียน เข้าไปถวายบังคม พระบรมอัฐิ ณ
ลานพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง เพื่อ
น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณที่พระราชทานแก่นักเรียน
ในขณะที่ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่อย่างสุดคณานับ

ภายหลังเมื่อได้มีการเปลี่ยนวันถวายบังคมพระบรมรูป
ทรงม้าเป็นวันที่ ๒๓ ตุลาคมแล้ว นิสิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยซึ่งได้รับพระมหากษัตริย์ฯ สถาปนาจากโรงเรียน
ข้าราชการพลเรือนฯ ก็ได้ย้ายมากระทำพิธี ณ ลาน
พระราชวังดุสิต อันเป็นสถานที่ประดิษฐานพระบรมรูปทรง
ม้า และเปลี่ยนมาเป็นการถวายพวงมาลาสักการะแทน แต่
อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่นิสิตจุฬาฯ ยังปฏิบัติสืบมามิได้
เปลี่ยนแปลงคือ การถวายบังคมสามครั้งตามชนบทโบราณ
ราชประเพณี

ดังนั้นเมื่อวันทีระลึกวันคล้ายวันเสด็จสวรรคตของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เวียนมาบรรจบ
อีกวาระหนึ่งนั้น นิสิตจุฬาฯ ทั้งนิสิตเก่าและนิสิตปัจจุบัน ควร
ที่จะพร้อมใจกันไปแสดงกตัญญูตา ณ พระบรมรูปที่
ประดิษฐาน ณ ใจกลางของพระมหานครแห่งนี้เพื่อเป็นการ
น้อมรำลึกในพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อชาวจุฬาฯ อย่าง
หาที่สุดมิได้

บรรณานุกรม : พลดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. พระบรมรูปทรงม้า. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินตัง, ๒๕๓๙.

การถวายบังคมในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของนิสิตชั้นปีที่ ๑ ณ สนามหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระปิยมหาราชและสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า หน้าหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย